

Seminár 2: Funktory a Prirodzené Transformácie

Funktor $F : C \rightarrow D$

- Zobrazenie z kategórie C do kategórie D .
- Skladá sa z
  1. Objektového zobrazenia : $O_C \rightarrow O_D$
 $a \rightarrow Fa$
  2. Zobrazenia morfizmov : $a, b \in O_C, C(a, b) \rightarrow D(Fa, Fb)$
 $f \rightarrow Ff$
- Zachováva štruktúru :
  1. $F(id_a) = id_{Fa}$
  2. $F(g \circ f) = Fg \circ Ff$

Špeciálne funktory

Vlastnosti definované na základe oboch zobrazení.

- Injektívny - objektové zobrazenie je injektívne
- Surjektívny - objektové zobrazenie je surjektívne
- *Faithful* - každé zobrazenie morfizmov je injektívne
- *Full* - každé zobrazenie morfizmov je surjektívne
- Endofunktor - funktor do rovnakej kategórie, napr. $F : C \rightarrow C$

Zároveň hovoríme, že ak morfizmus Ff alebo objekt Fa má nejakú vlastnosť implikuje, že morfizmus f alebo objekt a mal danú vlastnosť, tak funktor reflektuje (*Reflects*) danú vlastnosť. Môžeme zachovávať napríklad terminalitu / inicialitu objektov alebo epi / mono pre morfizmy.

Veta : *Faithful* funktor reflektuje epi/ mono pre morfizmy.

Príklady funktorov

- Identický $id_C : C \rightarrow C$

$$o \in O_C : id_c(o) = o$$

$$f \in Hom(a, b) : id_c(f) = f$$

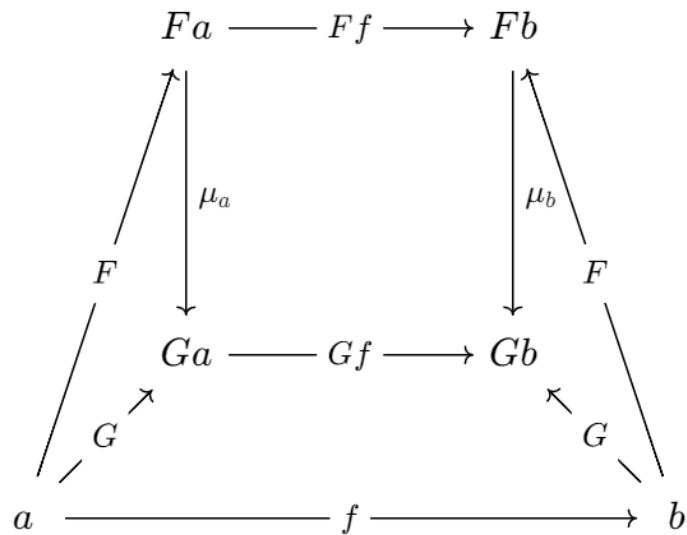
- Konštantný $\Delta_d : C \rightarrow D, d \in D$

$$o \in O_C : \Delta_d(o) = d$$

$$f \in Hom(a, b) : \Delta_d(f) = id_d$$

Prirodzené transformácie

- pre kategórie C, D a funktory $F, G : C \rightarrow D$ definujeme prirodzenú transformáciu $\mu = \{\mu_a \in D(Fa, Ga) | a \in O_C\}$
- μ_a sa nazýva komponenta prirodzenej transformácie μ v a
- Transformácia musí spĺňať *Naturality condition*, podmienku prirodzenosti, $\mu_b \circ Ff = Gf \circ \mu_a$, ktorú zadáva *Naturality square* :

- Prirodzená transformácia medzi G, F nemusí existovať, napríklad ak medzi Fa a Ga neexistuje žiaden morfizmus. Zároveň ich môže existovať viacero, keďže medzi Fa a Ga môže existovať viacero morfizmov.
- Vzhľadom na to, že prirodzené transformácie sú znova morfizmy môžeme zdefinovať kategóriu, v ktorej funktoři $C \rightarrow D$ budú objekty a prirodzené transformácie budú morfizmy.

Príklady z Haskellu

- Funktoři sa v Haskellu vyskytujú napríklad ako typové konštruktory, ktoré sú doplnené ešte o funkciu, transformujúcu morfizmy týchto typov. Takto sa dá zdefinovať napríklad `Maybe` :

```

Data Maybe a = Nothing | Just a
fmapMaybe :: (a -> b) -> (Maybe a -> Maybe b)
fmapMaybe f Nothing = Nothing
fmapMaybe f (Just x) = Just (f x)

```

- V Haskellu je tiež možné aj abstrahovať našu ideu funktoři za použitia typej triedy typových konštruktórov.

```

class Functor f where
  fmap :: (a -> b) -> f a -> f b

```

potom teda môžeme zdefinovať naše `Maybe` ako instanciu `Functoru`

```

instance Functor Maybe where
  fmap f Nothing = Nothing
  fmap f (Just x) = Just (f x)

```

alebo môžeme zdefinovať napríklad `List`

```

data List a = Nil | Cons a (List a)
instance Functor List where
  fmap f Nil = Nil
  fmap f (Cons h t) = Cons (f h) (fmap f t)

```

- Nakoniec príklad prirodzenej transformácie z `List a` do `Maybe a`

```

safeHead :: [a] -> Maybe a
safeHead [] = Nothing
safeHead (x : xs) = Just x

```